СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LII. Ч. 141. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 22. липня 1944. No. 141. New York and Jersey City, Saturday, July 22, 1944. Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Рузвелт кандидатом на президента вчетверте

20,000 людей виповнило шікаґовське стадіюм, місце демократичної конвенції, коли сенатор Албен Б. Барклі з Кентокі поставив президента Френклина Делано Рузвелта кандидатом на президента вчетверте на пополудневім зібранню конвенції в четвер 20. липня 1944. Після цього приявні підняли незвичайно голосну 40-мінутову демонстрацію, а потім прийшло до голосування делеґатів. Рузвелт дістав 1,086 голосів на першому бальоті, а 89 голосів дістав сенатор з Вирджинії Гари Ф. Бирд на знак протесту проти четвертої кандидатури Рузвелта.

Вчасі нічної сесії конвенції президент Рузвелт виголосив по радіо промову із заявою прияття кандидатури із ближче неозначеного місця на Тихому океані, куди він вибрався для складення воєнних плянів.

Бомбовий замах на Гітлера

Німецьке радіо сповістило, що в тайнім постою Гітлера доконано замаху на фірера та його найближчих прибічників. Замах не вдався. Гітлер вийшов зо замаху з подрапаннями. Ранених було кількох вищих офіцирів, декотрі важко; один з них уже помер.

Націстичний міністер пропаґанди д-р Ґебельс спершу приписав замах Аліянтам, але незадовго потім виступив з радіовою промовою самий Гітлер і подав імя заговірника, котрий кинув на нього бомбу; за словами Гітлера, є ним полковник ґраф Штавфенберг. За словами Гітлера, замах вийшов з кругів вищих німецьких офіцирів і мав на ціли усунути націстичну верхівку, аби довести до зложення зброї. Націсти переводять тепер у команді збройних сил чистку.

Заява Гітлера, зроблена місцями в істеричнім крику, не находить поза границями загальної віри.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ ВИЛЬНИ.

Згоди литовсько-польського спору за державну приналежність Вильни, історичної столиці Литви, Польська Аґенція Телеграфічна (ПАТ) подає, очевидно на доказ слушности польських претенсій до Вильни, вислід обрахунку національного складу населення Вильни вчас литовської окупації Вильни в січні 1944.

Статистика відноситься до року 1939, коли в Вильні було 144,-531 мешканців. У тому числі поляків було 102,489, або 70.9 процентів; литовців 31,378, або 21.7 процентів; білорусинів 3,015, або 2.1 процентів; росіян 6,355, або 4.4 проценти; німців 456, або 0.3 процента; інших 847, або 0.6 проценту.

За польським переписом з 1931 року, в Вильні було населення 195,100 осіб. У тому числі, за матірним язиком, було: поляків 128,600, або 66 процентів; жидів 54,600, або 28 процентів; росіян 7,400, або 3.7 процентів; білорусинів 1,700, або 0.9 процентів; німців 600, або 0.03 проценту; українців 200, або 0.01 процент; литовців і інших 2,000, або 1 процент.

Факт, що литовців зібрано в одну рубрику з „іншими" народностями, робить враження, що поляки хотіли закрити, кілько саме литовців є в Вильні.

ТРЕТІЙ УКРАЇНСЬКО - КАТОЛИЦЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ КАПЕЛЯН В КАНАДІ.

Третім з ряду військовим капеляном для українських вояків греко-католицької віри в Канаді назначений о. Михайло Горошко. Він призначений для вояків, що боряться поза границями краю. Досі признала канадійська армія місця для двох капелянів цеї самої віри, ними є о. Михайло Пелех з осідком у Виниперу й о. Добко в Венкувері. Оба вони обслугують вояків у Канаді.

ПОЛЬСЬКИЙ ПУБЛИЦИСТ ПРО ПОЛЬСЬКУ КОНСТИТУЦІЮ.

Бувший директор ПАТ-а, Ст. Літауер, пише в статті в лондонському „Нюс Кроникл", що поляки не мають права ідентифікувати польського уряду в Лондоні з передвоєнним урядом, бо той опирався на „домашнього виробу тоталітарній" конституції. Незабуваймо, пише Летауер, що польська конституція з 1935 року скасувала політичні партії і дала президентови Польщі необмежене право, на основі якого він може видавати закони. Правда, каже Літауер, президент Рачкевич зрікся цих привілеїв в користь ґенерала Сікорського, але як Сікорський умер і премієром став Міколайчик, то президент Рачкевич не хотів зречися спеціяльних привилеїв в користь нового премієра.

Літауер доводить далі, що президент Рачкевич властиво є пілсудчик, що він був тісно звязаний з польським диктатором і помогав заводити в Польщі ось ту тоталітарну конституцію, на яку польські леґалісти тепер так дуже покликуються. Д-р Літауер піддає думку, щоби польський уряд в Лондоні вирікся конституції Пілсудского, бо вона є перешкодою до польсько-совєтського порозуміння. Не леґалістами нам треба бути, а демократами, доводить Літауер.

СПОДІЮТЬСЯ, ЩО НІМЦІ ВБИВАТИМУТЬ ВОЄННИХ ПОЛОНЕНИХ.

АЛЬЖИР, (ОНА). — Французька влада дістала в руки документи, які підтверджують припущення політичних обсерваторів, що коли німцям приходитиме кінець, то вони вбиватимуть воєнних полонених і чужинецьких робітників в Німеччині. Сподіючись, що так дійсно буде, французька влада передала европейським урядам в Лондоні і Каїрі меморандум в якім звертає увагу, що Аліянти повинні би цьому запобігти.

Французи пропонують, щоби Обєднані Держави, і то всі — попередили німців, що коли вони цього допустяться, то кожна людина, яка буде мати з масакрою щобудь спільного, буде за це карана. Французи кажуть, що таку пересторогу треба німцям передати через посередництво невтральних держав, а потому ще через радіо і розкиненням в Німеччині летючок, так, щоби ніхто не казав, що він не знав, що Обєднані Держави будуть карати воєнних кримінальників за переслідування безборонних людей.

Французи передали меморандум чехословакам, норвежцям, бельґійцям, голяндцям, югославянам, люксенбурцям і грекам, яких уряди повинні над цим застановитися і попередити німців, аби вони не важилися масакрувати ні воєнних полонених, ні каторжних чужинецьких робітників в Німеччині.

ДЕЗЕРЦІЯ СЛАВЯН З НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

ЛОНДОН, (ОНА). — В останніх часах аліянтська команда переконалася, що в рядах німецької армії на західнім фронті находиться більше славянських вояків, як загально припускали. Наслідком розкидання серед німецької армії летючок в польській, московській і чеській мові — маси славянських вояків переходять на аліянтський бік і просяться аби їх взяти в полон. Найбільше переходять поляки, чехи, українці і білоруси, якими опікується польська і чеська військова влада.

В розкидуваних серед німецької армії летючках говориться, щоби славяне піддавалися, бо їм нема защо з німцями битися проти військ демократичних держав і, що вони не повинні віддавати своє життя за Гітлера, котрий втопив їх рідний край в морі крови.

Крім вояків, які попалися дехто силою, а дехто сам зголосився, в німецьку армію — є в Нормандії велика кількість каторжних робітників, між якими находиться багато славян. Є між ними поляки, українці, москалі, білоруси, серби, словаки, чехи і навіть монгольські вояки, що служили в Червоній Армії. Всі оповідають, що німці страшно над ними збиткувалися і заставляли до праці по шісна́цять годин денно.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ВЖЕ БОМБАРДУЄ ЛЬВІВ.

Московський комунікат подає, що червона армія добула приступом Володимир Волинський й Раву Руську та заняла в цій околиці 300 місцевостей між ними: Глиняни, Хрипаличі, Суходоли, Литовиж, Угринів, Гульче, Беремислів, Белз, Домашів, Карів, Забуже, Туринку, Дорошів (що лежить усего 8 кільометрів на північ від Львова), Запитів, Словиту, Ремизівці, Кабарівці, Глинну, Олесин, Ґеленків і Викторівку. На захід від Сокаля червона армія заняла Адами, Соколівку, Камти, Юсковиска й Олесту.

За німецькими комунікатом червона армія почала вже бомбардування Львова.

АМЕРИКАНЦІ ПОЧАЛИ ІНВАЗІЮ ОСТРОВА ҐВАМУ.

Американські війська на Пацифіку почали інвазію Ґваму, американського острова, що перший попав у японські руки на початку цеї війни. Інвазія поступає правильно. Ворог не ставить сильного опору. По його позиціях били американські бомбовики й воєнні кораблі через кільканацять днів за рядом.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Осуд національного упередження

На так званій воєнній конференції Краєвого Союзу для Поступу Колірових Людей, що відбулася оноді в Шікаго, виступив відомий американський учений Ернест А. Гутон, професор антропольогії в Гарвадськім університеті, з науковим викладом про жерела расового упередження, котре майже без змін може бути приміщений до національного упередження, що, як звісно, доїдає багато українцям так у старім краю, як на іміграції.

Професор Гутон виводить, що расове (і національне) упередження це тільки плащик, яким загально низько стоячі люди прикривають свої бажання панувати над своїми ближніми.

Як знаємо, такі низько стоячі люди, що бажають панувати над іншими людьми й народами, часто закриваються претенсіями на цю вищість. Та, каже проф. Гутон, наука не могла доглянути ніякої правди в претенсіях деяких людей, чи народів, що мовляв вони стоять вище від інших людей, або народів. Думки про расову (й національну) вищість приймають люди, які не мають ніякої освіти або які умово стоять нижче. Якби професор Гутон ще був додав, що такі іґноранти трапляються й між професорами, то повність твердження не вимагала би вже ніякого доповнення.

На расові (національні) різниці покликаються звичайно люди, які хотіли би панувати над іншими, але такі бажання панування хотілиб оправдати як моральну річ, по сутті це політична, суспільна або економічна боротьба.

Професор Гутон присвятив довші уваги небезпеці расової, чи національної, ненависти. Небезпека ненависних рухів передусім у тому, що ненависть, яка раз повстала, легко переноситься з одного предмету на інший. Зненавидівши одну расу, чи націю, людина може потім легко перенести стою ненависть на якусь релігію, потім на якийнебудь інший догідний предмет. Ось чим можна пояснити це, що в світі ще далі існують расові й національні ненависти, не дивлячися на те, що наука не може подати доказів, що раси й народи світа можна би впорядкувати в якусь чергу вищих і нижчих, щодо фізичних, умових або культурних здібностей.

У кожній расі й народі є люди з кримінальними нахилами, умово упосліджені й божевільні, і, за думкою проф. Гутона, поступ людства залежати буде від того, чи людство потрапить відсепарувати й запобігти множенню таких осіб. З другого боку в кожній расі й національности є люди здорові фізично, духово й морально, і добро людства вимагає, аби цим людям дати нагоду й можливість розвинути свої таланти й вроджені дарування та мати як найширший вплив на громадянство.

ПОСОЛ В ОТАВСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ СТАВИТЬ ДОМАГАННЯ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ

У понеділок 3. линня 1944 р. промовляв над буджетом в парляменті в Отаві, (в Канаді) посол В. Токер, що заступає округ Ростгерн, у провінції Саскачевані. Частину промови присвятив пос. Такер українцям та їхній визвольній боротьбі. Про цю справу він висловився такими словами:

...„Під цим оглядом звертають на себе увагу одні жителі, яких добром особливо повинна Канада заінтересуватися. Вони, як в минулому так і тепер, багато причинилися до розбудови Канади, а в цій війні перебрали на себе найважче завдання в нашому воєнному змаганню. Вони вступають до нашої армії і виповняють свою пайку у підтриманню нашого воєнного зусилля. Їхні блискучі зусилля стали предметом подиву й гордощами всіх канадійців. Говорю тут про українців.

„Вірю, що недалекий той день, коли Україна буде обеднана, вільна і незалежна нація як держава. Як той день прийде, тоді українська держава буде одною з найбільших світових держав. Вона складатиметься із сорок міліонів людей, що замешкують одну знайбагатших частин земської кулі.

„Український нарід в Европі хороброю обороною своєї землі, своїми надзвичайними жертвами в теперішній війні безперечно заслужив собі на право, нарівні з іншими народами, до повної свободи й державної незалежности. І я вірю, що він це осягне після теперішньої війни. Я закликаю уряд звернути особлившу увагу на цю справу так, щоб як прийде мирова конференція, цей уряд міг дати повну підтримку таким аспіраціям українського народу".

МАНУЇЛЬСЬКИЙ ІМЕНОВАНИЙ МІНІСТРОМ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Московська радіовисильня передала вістку, що Д. З. Мануїльський, бувший секретар Комінтерну, іменований міністром закордонних справ Української Совєтської Соціялістичної Республики. Його іменовано на місце Олександра Корнійчука, котрий тепер буде міністром внутрішніх справ.

Дмитро Мануїльський вродився на Волині, де його батько був волосним писарем. Йому тепер 60 літ життя. Перед першою світовою війною Мануїльський перебував довгий час закордоном, головно в Франції і Швайцарії, де працював як журналіст. Після російської революції вернув додому і брав активну участь в організуванню совєтської влади. Як в Москві заснувався Комінтерн, то Мануїльський, знаючи кілька чужих мов, став до праці в Комінтерні і був там аж до його розвязання.

ПОЛЬСЬКИЙ КАБІНЕТ ВІДБУВАЄ НАРАДИ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Як прийшла з Москви вістка, що на місце Олександра Корнійчука міністром закордонних справ УРСР іменовано бувшого секретаря Третього Інтернаціоналу, Дм. Мануїльського, премієр польського уряду в Лондоні негайно скликав наради свого кабінету на наради, що така зміна має означати.

Деякі польські політики пояснюють цю зміну так, що нібито Совєти починають боятися поляків і хочуть з ними погодитися в той спосіб, що відступлять їм Львів і нафтові поля в Дрогобичі, а що Корнійчук свого часу писав, що поляки не дістануть „ні одної пяди української землі", то Сталін його відсунув, а на його місце поставив Мануїльського, бо він більше компромісовий.

ПРАВОСЛАВНІ КАПЕЛЯНИ В КАНАДІЙСЬКІЙ АРМІЇ.

Православні українці в Канаді мали двох капелянів при армії, а це о. С. В. Савчука та о. М. Фика. Тепер о. Фик зрезиґнував ізза лихого здоровля, а на його місце має бути назначений хто інший.